

ग्रामीण साहित्य – स्वरूप व प्रेरणा

प्रा. डॉ. एकनाथ आळवेकर

प्राध्यापक व प्रमुख

मराठी विभाग,

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर (अधिकारप्रदत्त स्वायत्त)

ग्रामीण साहित्य – स्वरूप व प्रेरणा

- ग्रामीण साहित्य म्हणजे काय ?
- “खेड्यातील रहिवास करून राहणारा समूह आणि त्यात मोडणाऱ्या शेती - भाती - रिती संस्कृतीचे दर्शन घडविणारे ते ग्रामीण साहित्य होय.”
- १९६० नंतरच्या काळात ग्रामीण साहित्य चळवळ अस्तित्वात आल्याचे दिसते.

- ग्रामीण साहित्याच्या प्रेरणा –
- महात्मा गांधी यांची ‘खेड्याकडे चला’ ही घोषणा .
- ‘गाव’ हीच ग्रामीण साहित्याची खरी प्रेरणा
- ‘बळीबा पाटील’ (कृष्णराव भालेकर) इ. स. १८७७ ही

मराठीतील पहिली ग्रामीण कादंबरी

‘ग्रामिणता’ हेच ग्रामीण साहित्याचे मूल्य

- ❖ गावातील वेस, चावडी, देवळे, शेत, शिवार, पशू, पक्षी, माणस यांचे सहजीवन.
- ❖ दारिद्र्य, अज्ञान, अंधश्रद्धा, बेरकीपणा, सुडवृती यातून ग्रामिणतेचे परिणाम अधिक टोकदार बनले .
- ❖ ग्रामीण बोली हे ग्रामीण साहित्याचे

ग्रामसंस्कृती –ग्रामीण साहित्याची रूपरेषा

- खेड्यात 'काळी' आणि 'पांढरी' हे दोन परवलीचे शब्द .
- शेती करणाऱ्या कुणबी समुदायाला मदत करण्यासाठी, त्यांच्या जीवनावश्यक गरजा भागवण्यासाठी जो वर्ग असतो त्याला बलुतेदार म्हणून ओळखले जाते .
- ग्रामीण संस्कृतीचा संबंध हा व्यक्ति आणि समष्टी यांना व्यापणारा आहे .

धन्यवाद